

Leksjon 3

VELG RETT, KRITISK SANS

MÅL

Barna skal vite at det man fyller seg med av inntrykk har betydning for livet man lever.

TIL LEDEREN

Vi lever i en medie verden hvor vi blir påvirket fra alle kanter. Vi får impulser fra TV, playstation, mobil, PC-spill og videre. Dette er barnas hverdag og virkelighet, og dette har kommet for å bli. Vi vet også at utviklingen skjer raskt og at stadig nye tekniske ting dukker opp. Siden dette er barns hverdag må vi være der som voksne og veilede dem. Sammen med foreldre og skole kan vi informere barna om at det finnes både dårlige og bra filmer, spill og bruk av medier.

Dette er et emne der dere gjerne kan arrangere en temakveld med foreldre eller en foreldre-barn-kveld med spill på storskjermer og mange maskiner. Eventuelt kan dere invitere en foredragsholder som sier noe om holdninger og deretter lage samtalegrupper.

Flere har engasjert seg i emnet de siste årene. Det finnes bra nettsteder du kan gå inn på. Vi anbefaler "Familier og Medier" og "Barnevakten" sine sider. Her får du vite hva de anbefaler og ikke, samt lære mye om barn når det gjelder media.

Vi ønsker i dagens leksjon å formidle til barna at det er viktig hva man fyller hjertet sitt med. Det er ikke alt vi ser eller spiller som er bra. Men ikke bruk pekefingeren, og vær varsom med å være dømmende ovenfor de barna som ser filmer eller spiller spill som du vet ikke er så bra. Barn har ulike grenser hjemme om hva som er lov og ikke. Formidle leksjonen med visdom og kjærlighet.

I dag er det mange alternativer å velge mellom i samlingen. Vær bevisst på hva du velger og velg utstyr etter dette.

BIBELPUGG

"Bevar ditt hjerte framfor alt du bevarer." Ords. 4:23a

FORRIGE BIBELPUGG

"Derfor skal hver og en legge av løgnen og tale sant med sin neste." Ef. 4:25a

BIBELTEKST

Lukas 13:20-21: Lignelse om surdeigen

FORBEREDELSE

Øv inn dramaet sammen med andre ledere eller noen av de eldste barna. Prøv deg gjerne frem med noen av de illustrasjonene du ønsker å bruke. Denne leksjonen har mange ulike alternativer og vi har derfor valgt å ikke skrive utstyret til alle alternativene under rubrikken utstyr. Du må selv se hva slags utstyr du trenger til de alternativer du vil bruke.

Dekorere gjerne rommet med gammelt elektrisk utstyr som tv, ledninger, pc skjermer eller lignende. Forstørr gjerne tegningene bak i leksjonen og heng de på veggene. Lag klar esken for verdien "Kritisk sans" og legg klar de eskene som er brukt tidligere.

UTSTYR

- Flere esker. Bruk de to fra tidligere leksjoner og en ny i dag. Skriv på esken "Kritisk sans".
- Speil
- Svamp fylt med mørk farge med maling og en ren svamp
- Tynn gjærdeig og hvetemel, bakebolle og sleiv
- Klær til drama
- Ekstra bibler
- Hjerterpute med munn (*hånddukke i PBU's nettbutikk*)
- Ark med tegning av hodeskaller og monster, negative ting vi kan fylle tankene og hjertet vårt med
- Ark med gode ord, positive ting vi kan fylle tankene og hjertet vår med
- Finn utstyr til alternativene du velger i leksjonen

TIL SMÅGRUPPESAMLINGEN

Finn frem utstyret du trenger til den aktiviteten du ønsker å bruke. Pass på at du får gjennomført bibelpugget her hvis du ikke bruker den i samlingen.

PÅ SAMLINGSDAGEN

Samle lederne og be sammen for barna og samlingen. Tenk gjennom hvor sterk deres egen kritiske sans er når det gjelder media av ulike slag. Hva fyller du deg med? Be sammen om visdom fra Gud i forhold til hva dere skal fylle dere med i hverdagen. Har dere personlige opplevelser dere kan dele med til barna under smågruppesamlingen? Samtal om disse eksemplene med de andre lederne før de brukes.

SAMLING 3

VELKOMMEN

> Alternativ 1:

Vis en filmsnutt der en av lederne eller noen andre sier velkommen på en festlig måte. Denne må naturligvis være laget på forhånd.

> Alternativ 2:

Ønsk ungene velkommen til samling a lå en nyhetsopplesning fra tv. Bruk en pappeske som tv-rute, og sitt med hodet inni esken. Du kan også bruke dukketeaterscene om det passer bedre. Bytt gjerne hodeplagg og briller underveis og lag forskjellige stemmer. Fortell for eksempel hva som skal skje på samlinga. Barna kan synes dette er morsomt og vil prøve det selv senere.

FORRIGE BIBELPUGG

"Derfor skal hver og en legge av løgnen og tale sant med sin neste." Ef 4:25a

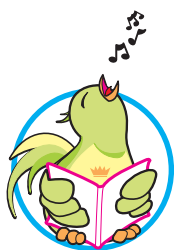
INTERESSEFANGER

> Alternativ 1: Lek TV- sisten.

Lek sisten på vanlig måte. For å ikke bli tatt er det om å gjøre å si et TV-program, Rekker man ikke det før man blir tatt på, er det denne personen som må ta de andre.

> Alternativ 2: Eksperiment

Gjør et eksperiment med noe som gjennomsyrrer noe annet. Lage grønn spaghetti for eksempel. Ha ferdigkokt spaghetti i en blank glassbolle. Vis frem grønn konditorfarge og spør hva de tror skjer hvis du putter et par dråper farge i spagettien. Gjør dette og rør rundt til alt har fått en grønnlig farge.

SANGER

- Jeg er trygg hos deg
- La meg få smitte deg litt
- Jeg ække redd, Lisa Børud
- Herren er med deg, HK1-cd
- Gud har en plan, HK5&6-cd
- Du er sannheten, HK5&6-cd

BØNN

Be om at barna skal forstå hva vi ønsker å formidle til dem i dagens undervisning.

UNDERVISNING

Har dere noen gang sett noe på tv som har gjort dere redde? Eller spilt et spill på data eller playstation som har gjort dere sinte og i dårlig humør?

Det er fort gjort å la seg rive med. Vi kan bli så opptatt av spillet eller filmen at vi glemmer at det ikke er virkelighet. Ofte sier vi at "Det er jo bare film" eller "Det er ikke på ordentlig". Hvorfor er vi så opptatt av det da?

Tror dere det er lett å skille mellom fantasi og virkelighet?

> ILLUSTRASJON: SPEIL

Jeg har med meg et speil i dag. Tenkte jeg skulle ta en ordentlig kikk på hvordan virkeligheten faktisk ser ut. Hvis jeg ser meg i speilet, kan jeg se hvordan Gud har skapt meg, ikke sant? Si litt om hva du ser. Det er slik virkeligheten ser ut. Vil dere se? *Ta en runde med speilet slik at barna kan se seg selv.* Det er mye fin virkelighet her.

Har dere vært på tivoli noen gang? Der er det ofte mye spennende. På noen tivoli har de et rom som er fullt av speil. Det kalles speilhus eller speilrom. Der inne er det mange forskjellige speil. Det morsomme er at alle speilene gir forskjellige speilbilder. I noen blir man kjempelang og tynn, i andre veldig kort og tykk. Noen gjør at man får et digert hode, mens andre gir deg kjempelange armer.

Understrek det du sier med mimikk slik at det blir morsomt for barna å forestille seg det. Vis frem illustrasjonene bakerst i leksjonen eller last de ned fra nettet. Mange kan lage "vrengbilder" (sånn som man ser i speil på tivoli) på mobiltelefonen eller data. Hvis ikke gruppen er for stor kan man ta bilder av barna og vise frem.

Disse speilene eller bildene viser ikke virkeligheten slik den er. De forvrenger den og gjør den annerledes. Filmer og spill kan også gjøre det. Det kan være veldig gøy, men noen ganger litt skummelt også. Noen ganger kan det faktisk være så skummelt at man liksom ikke klarer å se virkeligheten lenger.

Ta frem speilet som du brukte i stad og en svamp fylt med mørk fargemaling eller liknende til å gjøre speilet møkkete. Gni utover speilet slik at det ikke går an å se speilbildet tydelig lenger.

Det trygge som vi så i speilet for en stund siden er borte. Det som var godt og som Gud har skapt. Vi klarer ikke lenger å se det fordi det skumle er i veien.

> DRAMA

Sett på HK5&6-dvd eller spill selv.

Noen venner er samlet hjemme hos den ene. De diskuterer litt hva de skal finne på og en kommer med forslag om å se en film. Det er de andre med på med en gang. Han som bor i huset finner frem flere forskjellige filmer. De ser igjennom og kommenterer: Den er kjedelig, den er barnslig, den er råkul, den er skummel og videre.

Flere av vennene har lyst til å se en film som de sier er litt skummel. Den ene gutten, Jon, vet at han ikke får lov til å se den filmen så han nøler litt. Han føler seg dratt mellom det som han vet er rett – nemlig at den filmen ikke er bra for ham og at han kommer til å få mareritt – og at han må være kul overfor vennene sine. Til slutt gir han etter og sier at han også vil se filmen. De andre vennene sier at det kommer til å bli kult å si at han har sett filmen.

Her kan en stoppe dramaet og spørre barna om de har opplevd dette noen gang.

Hva burde Jon gjøre?

De setter på filmen og Jon prøver å se tøff ut, men noen ganger blir det for skummelt og han tar en pute eller hånda og dekker ansiktet. Han angrer allerede, men later som ingenting. Etter at Jon har kommet hjem og lagt seg for kvelden, bråvåkner han. Han setter seg raskt opp i senga og er helt svett. Han puster og peser og er veldig redd.

Her kan en stoppe drama og spørre barna om de har opplevd dette noen gang.

Hva burde Jon gjøre?

Jon sitter i senga og ser veldig redd ut. Han snakker med seg selv om hvor dum han har vært. Han visste jo at det ikke var bra for ham å se den filmen men han gjorde det likevel. Bare for å være kul. Nå føler han seg ikke mye kul, i alle fall. Han sitter stille litt. Så folder han hendene sine og ber til Jesus. Han forteller at han har hatt et mareritt og at han er redd. Han forteller også at han har sett en skummel film hos en venn og at de skumle tankene ikke vil slippe taket. Så ber han Jesus om å tilgi ham fordi han har vært så tåpelig bare fordi han ville være tøff. Han ber Jesus om å ta bort det som gjør ham redd og å hjelpe ham til å huske å la være å se noe slikt en annen gang.

> Hva skjedde da, tror dere? La barna komme med svar.

Dypp svampen i rent vann eller ha en ren svamp liggende klar.

Vask bort det skitne slik at speilet blir fint og rent igjen.

Jesus tok bort alt det vonde og skumle inni Jon. Nå kunne han se det som var virkelig.

Han kunne huske at Gud passet på han slik at han følte seg trygg. Jeg tror Jon tenkte mye på dette senere. Han tenkte på at det er viktig å passe på hva han fyller tankene og hjertet sitt med. Dette er med på å påvirke hvordan man tenker på ting og mennesker rundt oss. Det bestemmer om vi ser det slik Jesus vil at vi skal se det, eller om det blir forvrengt – akkurat som i speilhuset.

> BIBELHISTORIE

• Alternativ 1:

Ha klar en gjærdeig og mel. Forklar mens du rører rundt. Når vi skal lage brød eller boller har vi mange ting i deigen. Noen ting er veldig viktige å huske på. En av de viktigste er gjær. Det får bollene til å vokse og til å bli luftige og lette. Når vi lager deigen er det viktig å røre godt rundt slik at det kommer gjær i hele deigen.

Gjær består av små sopper som blir flere og flere når de får det passe varmt og kommer i kontakt med de andre ingrediensene som vi også har i deigen.

På Jesu tid brukte de ikke gjær på samme måten, de brukte mye surdeig. Surdeig er gjæret deig, som spesielt i gammel tid ble oppbevart i vann, for senere å brukes som gjæringsstoff i nylaget deig. Den har sin syrlige smak fra de syrer som ble dannet under gjæringsprosessen. Det var vanlig i gamle Orient å bake syret brød. Da tok de en liten del av en deig de hadde laget og sparte den slik at de kunne putte den inn i neste deig de skulle lage. De rørte godt eller knadde den godt inn i den nye deigen slik at den ble godt blandet.

Da Jesus var på jorden, fortalte han mange liknelser. Det betyr historier som skulle hjelpe folk til å forstå det han ville forklare. En av dem handlet om en slik deig. [Slå opp i Lukas 13;20-21 og les sammen.](#)

Jesus ville gjerne fortelle menneskene hvordan de skulle få leve sammen med Gud og ha det gode livet som han ville gi dem. Dette gjelder for oss i dag også. Jesus kalte dette for Guds rike. Da han skulle forklare hva Guds rike var, sammenliknet han det med "en surdeig som en kvinne tok og la inn i tre mål mel, så hele til slutt var gjennomsyret."

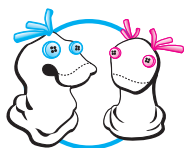
[Fikk dere med dere hva en surdeig er? Den smittet over på melet slik at alt ble til surdeig. Den kunne ikke gjemmes.](#)

Jesus mente at vi skulle la han få smitte over sine tanker og gode ønsker for menneskene til oss. Eller vi kan si det sånn at vi skal la oss påvirke av Jesus slik at vi kan leve godt og være trygge. Vi bør prøve å holde oss borte fra ting som påvirker oss til å bli redde eller å glemme hvordan Jesus vil at vi skal være mot hverandre.

[Det å bli bedre kjent med Jesus, som liksom er surdeigen, gjør at det smitter over på hele livet vårt.](#) Livet vårt kan her være melet. Det er med på å gjøre deg og meg til sterke mennesker som vet hvor vi skal sette grensen for hva vi vil skal påvirke oss. Vi kan si nei til å se på ting som er for skummelt eller spille spill som ikke er bra for oss. [Jesus vil at vi skal fylle hjerte og livet vårt med det som er bra.](#) På den måten er det mye lettere å leve slik Jesus ønsker.

● **Alternativ 2:**

[Fyll en stor gjennomsiktig beholder med vann og drypp noen dråper med konditorfarge oppi.](#) Det tar tid før hele beholderen er farget av dråpene. Dette kan sammenlignes det med prosessen som skjer når Gud får prege oss. Alle kan sitte rundt og se på og følge med mens lederen forteller videre. Fortell gjerne lignelsen som står over for å sammenligne.

> DUKKETEATER:

Spill selv eller sett på HK5&6-dvd, eventuelt spill selv og bruk lyden fra HK5&6-cd.

- Milla:** Jeg har ikke opplevd noe slikt.
Jeg pleier ikke å la ting påvirke meg.
- Tor Bjarne:** Da tror jeg du har dårlig hukommelse.
- Milla:** Det var frekt sagt! Hva mener du?
- Tor Bjarne:** Unnskyld, det var ikke meningen å være frekk.
Men husker du ikke da jeg overnattet hos deg i forrige uke?
Vi spilte playstation og du ble så sint på meg at du kastet fra deg hele konsollen. Du sa at jeg var en dust som bare kom i veien.
- Milla:** Jeg ble visst litt sinna, ja. Men jeg sa unnskyld etterpå!
- Tor Bjarne:** Ja, du sa unnskyld, og det er i orden igjen.
Men du lar deg påvirke når du spiller det spillet.
- Milla ivrig:** Nei, selvfølgelig ikke! Jeg blir bare litt revet med.
- Tor Bjarne:** Hvordan føler du deg etter at du har spilt, da?
- Milla mumler:** Okay da! Det spillet påvirker visst humøret mitt.
Jeg blir som oftest ganske sinna og i dårlig humør.
Men det er bare så gøy å spille.
- Tor Bjarne:** Helt enig. Men jeg synes det er mye mer moro å spille de andre spillene som ikke gjør deg så sint.
- Milla:** Mener du at jeg kan spille, men bare ikke de spillene som påvirker meg til å bli sint og i dårlig humør?
- Tor Bjarne:** Ja. Se her så skal jeg vise deg noe.
Tar frem en stor hjertedukke med munn, eller en hjertepute.
- Tor Bjarne:** La oss si at dette er hjertet ditt. Hvis du mater eller fyller hjertet med ting som er skumle, gjør deg sint, lei deg, redd eller liknende...
- Putt et ark med tegninger av hodeskaller, spøkelser, monstre og lignende inn i munnen på hjertet.*
- ... vil hjertet få det vondt og spre det vonde rundt seg.
Munnen ser sur ut og spytter ut arket.

Tor Bjarne: Dersom du fyller hjertet med ting som er bra for deg...
Putter inn ark hvor det står GUDS ORD, JESUS, VENNER og lignende.
 ... vil hjertet ditt ha det godt og det vil spre det gode rundt seg.
Hjertet gir fra seg en fornøyd lyd. Det spytter ut arket og sier "Det var godt".

Milla: Jeg forstår. Det er mitt valg hva jeg putter inn i hjertet mitt.
 Det jeg putter inn, påvirker det som kommer ut.

Tor Bjarne: Ja, derfor er det så viktig hva du fyller på.
 Jeg skal lære deg et bibelvers om dette. Det står i Ords. 4:23a
 "Bevar ditt hjerte framfor alt du bevarer". Si det sammen med meg dere også.

Gjenta bibelpuggen.

Dette blir bibelpuggen til neste gang. Takk for at du lærte oss det, Tor Bjarne.

> ALTERNATIVT DRAMASTYKKE

Noen små barn blir passet av to crazy barnevakter som ikke alltid gir dem gode råd når barna trenger hjelp. Barna sier at de er tørste, sultne, kvalme, og er redde når de skal sove. Barnevakten svarer som punktene under. La barna komme inn og nevne en ting om gangen og barnevaktene får dem til å gjøre det de anbefaler.

- De må spise tørre kjeks når de er tørste.
- Barna er sultne: De spiser dessert, så mye de orker, før de må spise middagen og blir kvalme og uvel.
- Fordi de ikke føler seg bra og er kvalme blir de bedt om å gå ut på trampolinen og hoppe seg friske.
- Når de omsider skal legge seg blir de fortalt spøkelseshistorier, når de egentlig er redde og vil sove med lyset på.

Snakk med barna om det som skjedde i dramaet.

- Når man er tørst er det lurt å drikke.
- Når man er sulten bør man spise ordentlig mat.
- Er man syk eller uvel er det lurt å slappe av.
- Er man redd trenger man trøst, ikke spøkelseshistorier.

Alt dette vet barna. Barna vet mye om hva som er lurt og ikke lurt og gjøre. Gud vet masse om hva vi bør og ikke bør gjøre for å ha det godt. Hvem er det lurt å høre på? **Vi kan velge hvem vi lar påvirke oss!**

> Byggesteiner: Ta frem eskene. Repeter "Respekt for Gud" og "Sannhet". Ta frem "Kritisk sans" og forklar hva det betyr. Understrek at vi har et valg og må velge riktig ut fra hva Bibelen sier, fornuft, råd og egne følelser.

Vi må ha kritisk sans fordi vi skal ta vare på hjertet vårt. Det betyr at vi skal passe på forholdet vårt til Gud. Han ønsker å være den viktigste for oss og at vi har plass til ham også i hverdagen vår også.

BØNN

Be om at Jesus må hjelpe oss å forstå når det er noe vi ikke bør se på eller la oss påvirke av. Be også om hjelp og mot til å tørre å si nei til å se på eller gjøre noe som vi vet ikke er godt for oss. La alle si et høyt amen etter bønnen er ferdig for å si seg enig i det som er sagt.

BIBELPUGG

"Bevar ditt hjerte framfor alt du bevarer." Ords. 4:23a

Legg bibelpugget til smågruppesamling. Da kan barna gå sammen to og to og lage et stillbilde av bibelverset. Det betyr at de skal lage en bevegelse som de fryser. De kan deretter vise det til de andre. Ut fra dette kan en samtale om bra og dårlige filmer. Se smågruppesamling. La de barna slå opp bibelpugget i Bibelen. Del ut merkene og oppfordre barna til å lære verset til neste samling.

SMÅGRUPPESAMLING

> **Alternativ 1:** La barna gå sammen to og to og lage stillbilder av bibelverset. Se bibelpugg.

> **Alternativ 2:** Samtal med barna om hvilke følelser de får av ulike filmer de har sett. La dem uttrykke dette ved å tegne, male eller skrive et dikt eller en prosatekst.

> **Alternativ 3:** Lag en plakat med flotte farger. Barna lager en "anbefaling" hver av en film eller spill de synes er bra. Dette skriver og tegner de på hvert sitt ark, for så å lime den på den stor plakaten. Om mulighet så heng det opp slik at alle ser det. Hjelp dem som ikke kan skrive.

> **Alternativ 4:** Bak boller av deigen.

> **Alternativ 5:** Leke TV med hatter, briller og enkle kostymer. Bruk gjerne mikrofon. La ungene intervju hverandre om dagens tema, synge, fortelle vitser og ideer de selv har.

